

Dr. Jože Bavcon, dobitnik *Mednarodne nagrade Marsh za ohranjanje rastlin*

Dr. Jože Bavcon je vodja Botaničnega vrta Univerze v Ljubljani od leta 1995. V tem obdobju je naša najstarejša znanstvena ustanova z neprekinjenim delovanjem kljub majhnemu številu zaposlenih in kroničnemu pomanjkanju denarja doživela razcvet in enega od svojih vrhuncev. S pomočjo Mestne občine Ljubljane so vrt in vse stavbe v njem prenovili. Po njegovi zaslugi je vrt postal prepoznaven tudi zaradi najrazličnej-

ših delavnic, predavanj in drugih prireditev. Leta 2010, ko je vrt praznoval častljivo dvestoletnico obstoja, so s pomočjo Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo zgradili sodobni tropski rastlinjak. Kasneje so obnovili še stari rastlinjak. Pomembna pridobitev je bila tudi donacija knjižnice pokojnega prof. dr. Toneta Wraberja, o čemer smo poročali tudi v našem časopisu.

Vrt je član Mednarodne organizacije botaničnih vrtov (*Botanic Gardens Conservation International, BGCI*) in Mednarodnega združenja alpskih botaničnih vrtov (*Associazione Internazionale Giardini Botanici Alpini, AIGBA*). Slovenijo zastopa tudi v Evropskem konzorciju botaničnih vrtov in vodi slovensko mrežo botaničnih vrtov in arboretumov, v kateri je devet vrtov. V letu 2007 je bil vrt skupaj z drugimi zgodovinsko pomembnimi botaničnimi vrtovi na svetu predstavljen v delu *Botanic Gardens: A Living History* (2007).

Zelo bogata je publicistična dejavnost vrta, v okviru katere je poleg rednih letnih seznamov v vrtu in v naravi nabranega semena (*Index seminum*) izšlo več monografij, pri katerih je Jože Bavcon (so)avtor ali (so)urednik. Monografsko je v več izdajah opisal botanični vrt, ki ga vodi, pripravil in (so)uredil je monografijo ob dvestoletnici ustanovitve vrta in monografijo, posvečeno ustanovitelju vrta Francu Hladniku. Je avtor odmevnih monografij o navadnem zvončku (*Galanthus nivalis*), ciklami (*Cyclamen purpurascens*), žafranah (*Crocus* spp.) in o belo cvetočih različicah v Sloveniji ter soavtor monografije o telohih (*Helleborus* spp.). Izšle so v slovenskem in angleškem jeziku in doživele veliko odmevnost v tujini. V njih je opozoril na doslej malo raziskano spremenljivost opisanih rastlin, ki se, vsaj nekatere, pri nas pojavljajo v mnogih različnih (formah, oblikah). V svojih številnih strokovnih in poljudnih člankih združuje svoje botanično in hortikulturno znanje in je tudi cenjeni vrtnarski strokovnjak. Pogosto nastopa v javnosti in s tem opozarja na mačehovski odnos družbe do naravnih in kulturnih vrednot. Redno in dejavno se udeležuje mednarodnih srečanj in kongresov botaničnih vrtov.

Njegovo delo in vsa prizadevanja za botanični vrt veliko bolj kot doma cenijo v tujini. V Kraljevem botaničnem vrtu v Edinburghu (Royal Botanic Gardens Edinburgh) so ga 22. oktobra leta 2015 počastili z ugledno *Mednarodno nagrado Marsh za ohranjanje rastlin* (*Marsh Award for International Plant Conservation*). Podeljujejo jo v sodelovanju z Mednarodnim združenjem botaničnih vrtov (BCGI), v katerega je včlanjenih približno tri tisoč vrtov z vsega sveta. Komisija za izbor nagrajenca mu je prisodila najvišje šte-

vilo točk med petindvajsetimi nominiranci. V utemeljitvi so zapisali, da si dr. Jože Bavcon, vodja Botaničnega vrta v Ljubljani, z vsemi močmi prizadeva za ohranjanje avtohtonih slovenskih rastlin. Kljub omejenemu številu sodelavcev in majhnemu proračunu je pomembno pripomogel k ozaveščanju o pomenu ohranjanja biotske raznovrstnosti in razvoja botaničnih vrtov. S svojim delovanjem ohranja ogrožene rastlinske vrste. Ne katere od njih gojijo v botaničnem vrtu in jih poskušajo spet presaditi nazaj v naravno okolje. Ima tudi vodilno vlogo pri vzpostavitvi nacionalne mreže botaničnih vrtov, ki trenutno zajema devet vrtov. Vsak je zadolžen za svoje zbirke, posebno pozornost pa namenjajo redkim slovenskim endemitom in vrstam, ki so uvrščene v *Rdeči seznam*. V sodelovanju z mestnimi oblastmi so na njegovo pobudo v mestnem jedru posadili sedeminšestdeset avtohtonih jesenov in opozorili, da lahko tudi v urbanem okolju domače vrste zamenjajo tujerodna drevesa. Čebulice avtohtonih vrst so zasadili tudi vzdolž bregov Ljubljaničnice. Vzgojili so jih iz avtohtonega genskega materiala, ki ga hrani botanični vrt, med njimi pa so navadni mali zvonček (*Galanthus nivalis*), pomladanski veliki zvonček (*Leucojum vernum*) in navadna ciklama (*Cyclamen purpurascens*). Te zdaj v mestu cvetijo tako kot njihove vrstnice v naravi.

Mednarodna nagrada Marsh je izjemno priznanje za Jožeta Bavcona in tudi za Botanični vrt Univerze v Ljubljani, ki slovi kot najstarejša znanstvena in izobraževalna ustanova na Slovenskem.

Nada Praprotnik in Igor Dakskobler